

ΣΤΗΝ ΟΜΙΧΛΗ ΤΟΥ ΘΡΥΛΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ἄναπλέομεν τὸν ποταμόν, τὸν ὁποῖον κατ' ἀντίθετον φορὰν διέπλευσαν κάποτε οἱ Νιβελοῦγγοι. Νοσταλγίαι ξυπνοῦν δειλά ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, ἀδύναμοι καὶ ἀόριστοι. Σὰν γλυκοχαράματα φθινοπωρινῆς αὐγῆς. Μέσα ἀπὸ τὸ φῶς των ξεπροβάλλει ἡ ἐλπίς, ὅτι ἴσως ἡ περιπλάνησις αὐτὴ ἀνὰ τὸ βασίλειον τοῦ χρόνου ἐπαναφέρῃ ἀπὸ τὸ μηδὲν τὰ συντρίμματα τοῦ κόσμου, ποῦ νοσταλγῶ. Ἴσως ἡ κίνησις αὐτὴ πρὸς τὸ νέον καὶ τὸ ἄγνωστον ὀδηγήσῃ μακρὰν τῆς στυγνότητος τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὅπου ὁ χρόνος μεταβάλλεται εἰς εἰρκτὴν καὶ ὅπου τὸ νόημα τῆς ζωῆς διαλύεται εἰς ἄψυχον λογικὴν. Καὶ οἱ πόθοι μου αὐτοὶ ἀναμιγνύονται μὲ τοὺς γλυκοὺς τόνους τοῦ τραγουδιοῦ, ποῦ μελωδοῦν στὴ πρῶρα ξανθὲς Νεράϊδες τῆς Αὐστρίας.

* * *

Σὰν μυστικὴ συμφωνία ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ στοιχειωμένου ποταμοῦ ὁ φλοῖσβος τῶν νερῶν γύρω ἀπὸ τὴν κάτασπρη θαλαμηγὸν. Νομίζεις ποῦ διηγεῖται ἡσυχὰ τὰς περιπετείας τῆς ψυχῆς τῶν αἰώνων, ποῦ ἐβυθίσθη εἰς τὰ νερά αὐτὰ ἢ ποῦ ἐπικάθεται στὰ ἐρείπια τῶν ὀχθῶν. Καὶ ἐνῶ τὸ πλοῖον προχωρεῖ διαδέχονται ἀπέναντί μας τὸ ἓνα τὸ ἄλλο τὰ τοπία μὲ τίς μυστικὰς τῶν

Ε. ΠΕΤΣΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ὁμορφιές. Ὑπερήφανοι μάρτυρες τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης μᾶς χαιρετοῦν ἀπὸ χθαμαλοὺς λόφους, ἀπὸ ἀπορρώγας βράχους ἢ ἀπὸ ὑψηλὰς κορυφάς. Σωστὴ συμφωνία, μεγαλειώδης καὶ γοητευτικὴ, ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῶν δημιουργημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Χάρις εἰς αὐτὴν ἢ περιπλάνησις ἐπάνω εἰς τὸν Δούναβιν γίνεται κάθοδος εἰς τὸν χρόνον. Παντοῦ ἡ γοητεύουσα σύνθεσις ἀπὸ τὸ παρὸν καὶ τὸ παρελθόν, ἀπὸ φύσιν καὶ πνεῦμα. Ἀπὸ τὰ δύο μαζὶ τελεσιουργεῖται μίᾳ ἀπέραντος ποικιλία μορφῶν. Ὅπισθεν αὐτῶν διαισθάνονται οἱ μυστικοὶ ὄλων τῶν ἐποχῶν τὸν ἀσύλληπτον καλλιτέχνην, ὅστις δρᾷ καὶ ἐκφράζεται διὰ τῆς ποικιλίας αὐτῆς. Καὶ ὅπως ὀπίσω ἀπὸ τὸ καλλιτέχνημα αἰσθανόμεθα τὸ νόημα, ποῦ ἐδημιούργησεν εἰς ἑαυτὸ τὴν μορφήν, κατὰ παραπλήσιον τρόπον συλλαμβάνουν καὶ αὐτοὶ ὀπισθεν τῆς φύσεως τὸ νόημα, τὸ ὁποῖον τὴν μορφοποιεῖ καὶ τὴν ἐμψυχώνει.

* * *

«Ἀδιάκοπα πρὸς δυσμάς. Ἐκεῖ πρέπει νὰ φανῆ ἡ ἀκτὴ. Καὶ ἂν ἀκόμα δὲν ὑπῆρχεν, ξεπρόβαλε τώρα ἀπὸ τὰ κύματα». Εἰς τὰ νοσταλγικὰ μάτια τοῦ Σίλλερ κάποτε. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δικά μας. Διότι ὅσω προχωροῦμεν τόσω ζωηρότερα καὶ περισσότερον εὐδιάκριτος γίνεται ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποῖαν ἐφιλοτέχνησεν ὁ χρόνος γύρω ἀπὸ τὸν ποταμόν. Καὶ ἔχω πλέον τὴν παραίσθησιν ὅτι τὸ πλοῖον μας μετεμορφώθη εἰς μαγικὸν καράβι, ποῦ εἰσδύει ἐνσυνείδητα εἰς τὴν ὁμίχλην τοῦ θρύλου. Κέλται καὶ Ρωμαῖοι, Γότθοι καὶ Οὐνοὶ, σταυροφόροι καὶ ληστρικοὶ ἱππῶται, Ἀβάροι καὶ Τοῦρκοι, Σλαῦοι καὶ Τάταροι, ἀντιπαρέρχονται ὡς σκιαὶ ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς νύκτας. Αἱ ὄχθαι αὗται ὑπῆρξαν τὸ θέατρον κοσμοϊστορικῶν ἀγώνων μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ὅπως ἐχρησίμευσαν ἐν γένει ὡς σημεῖον ἐκπολιτιστικῆς ἐξορμήσεως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Διότι ὁ Δούναβις ἔγινεν ὁ φορεὺς πνευματικοῦ βίου, ὅστις ἐξαστράπτει ἀπὸ τὴν Βαυαρίαν καὶ τὴν Φραγκονίαν. Ἦδη ἀπὸ τὸν ὄγδοον αἰῶνα. Πρὸ πάντων ὁμῶς ἀφ' ὅτου ὁ Κάρολος ὁ μέγας ἐκτείνει καὶ ἀσφαλίζει τὸ κράτος του διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀβάρων. Ἡ Οὐλμ, ἡ Ρέγκενσμπουργκ καὶ τὸ Πασσάου ἀποτελοῦν διαδοχικῶς τὰ κέντρα τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῶν περὶ τῶν Δούναβιν λαῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἐδημιουργήθη

βραδύτερον ἢ μεγάλη αὐτοκρατορία. Αἱ ἀφειρηταί, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξώρμησεν ἡ ἐκπολιτιστικὴ αὐτὴ δρᾶσις, αἱ μοναὶ τῆς Γκαίττβαϊγ, τοῦ Μέγκ, τοῦ Κλόστερ-Νώϊμπουργ, τοῦ Βίλεριγκ, χαιρετοῦν ἕως σήμερον τοὺς διαπλέοντας τὸν ποταμὸν ἀπὸ τὰ σεμνά των ὕψη. Μαζὶ μὲ ἀρκετὰς ἄλλας πνευματικὰς ἐστίας συνετέλεσαν εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν ἀποικισμὸν τῶν χωρῶν, ποὺ ἐνώνει μὲ τὰ νερά του ὁ μέγας ποταμός. Καὶ αἱ ὄχθαι του γνωρίζουν διαδοχικῶς ὄλους τοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς ρυθμοὺς τῆς Δύσεως. Τὴν ρωμανικὴν τεχνοτροπίαν, τὴν ὁποίαν κομίζει ὁ ἐνδέκατος αἰὼν, διαδέχεται ἀπὸ τὸν δέκατον τρίτον ἡ γοθτικὴ, νέα ἔκφρασις τῆς θρησκευτικότητος, εἰς τὴν ὁποίαν ὠδήγησεν ἡ τότε συντελεσθεῖσα θρησκευτικὴ ἐμβόθυνσις. Τῆς νέας οἰκοδομικῆς δράσεως φορεῖς γίνονται οἱ μοναχοί. Βραδύτερον κορυφούται αὕτη εἰς τὴν μνημειώδη ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ μπαρόκου.

* * *

Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Βαχάου ἀντικρύζομεν τὴν ἱστορικὴν μονὴν τοῦ Μέγκ. Ἐδῶ κυρίως ἠμπορεῖ νὰ θαυμάση κανεὶς τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ρυθμοῦ αὐτοῦ, ὅστις ἐπέβαλεν εἰς ὀλόκληρον τὴν Αὐστρίαν τὴν σφραγίδα του. Τὸ οἰκοδόμημα ὀρθοῦται μὲ τὴν συνηνωμένην δύναμιν τῶν συνωστιζομένων γραμμῶν δίκην τροπαίου ἐξαγγέλλοντος τὸν θρίαμβον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἰσχύος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξεπήγασεν ὁ ρυθμός. Ἡ κίνησις, ἡ ὁποία συσσωρεύεται εἰς τὰς καθέτους γραμμάς, δίδει ζωὴν εἰς τὸ ὅλον καὶ ὑπενθυμίζει τὴν μουσικὴν φοῦγαν, δημιούργημα σύγχρονον πρὸς τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ μπαρόκου. Καὶ ἡ κίνησις αὕτη αὐξάνει κατ' ὀλίγον, ἕως ὅτου καταντᾷ εἰς θριαμβευτικὸν διαπασῶν διὰ τῆς ἀρμονικῆς συνηχίσεως ὄλων τῶν λεπτομερειῶν. Εὐστόχως παρετήρησαν ὅτι τὸ μπαρόκκο αὐτὸ ἐπενεργεῖ ὅπως τὸ «Πιστεύω» τῆς Η — Μόλλ λειτουργίας τοῦ Μπάχ. Ἀλλὰ τὸ κορύφωμα τῆς ἀνατάσεως σημαίνει ὁ θόλος. Συλλαμβάνων τρόπον τινὰ ὅλας τὰς γραμμάς τὰς διασκορπίζει εἰς τὸν αἰθέρα διὰ τοῦ πλήθους τῶν θυρίδων του. Εἰς παραπλησίαν μεγαλειώδη κίνησιν συρρέει καὶ ὁ ἐσωτερικὸς χώρος μὲ τὴν πλουσίαν του ἀρχιτεκτονικὴν καὶ πλαστικὴν διακόσμησιν. Διὰ τῆς κινήσεως αὐτῆς ἀφαρπάζεται ἡ ψυχὴ διὰ νὰ μετατεθῇ εἰς αἰθερίας σφαίρας ἀγίου θριάμβου. Εἰκόνες, ἀγάλ-

ματα, φῶς, χρώματα, συνδέονται ὅλα εἰς μίαν θαυμαστήν ἐνό-
τητα, αἱ ἄρμονίαι τῆς ὁποίας ἀνάγουν εἰς τὴν προαίσθησιν
τοῦ ἀκαταλήπτου μυστηρίου. Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ εἰς τὰς ἄρ-
μονίας αὐτὰς εἶναι πάλιν ὁ θόλος. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ φωτός,
τὸ ὁποῖον συγκεντρώνει, ἀναγκάζει τὸ βλέμμα νὰ προσηλωθῇ
εἰς τὸ κύριον σημεῖον τοῦ ὅλου, εἰς τὸ θυσιαστήριον, τὸ ὁποῖον
κοταυγάζεται μὲ τὸ ἄπλετον φῶς, ποῦ εἰσορμᾷ ἐκ τῶν ἄνω.
Δὲν εἶναι τυχαία σύμπτωσις ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους, ποῦ ἐδη-
μιουργήθη ὁ νέος ρυθμὸς, μεταβάλλεται καὶ ἡ ἱερὰ λειτουργία
εἰς ἐκστατικὸν θέαμα. Ἡ δύναμις τῆς μετατίθεται ἀπὸ τὰς λέ-
ξεις εἰς τὴν μουσικὴν, ἡ δὲ ἐξέλιξις τῆς κορυφοῦται εἰς τὴν λει-
τουργίαν ἐκείνην τοῦ Μπάχ. Καὶ ἐνῶ ἡ ἀπαράμιλλος μεγαλο-
πρέπεια τοῦ μοναστηρίου τοῦ Μέλκ χάνεται μέσα εἰς τὸ φῶς
τῆς αὐγῆς, ὄρθιος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος διαισθάνομαι τοὺς
ψυχικοὺς κλονισμοὺς, τῶν ὁποίων ἀπόρροια εἶναι ἡ τεχνοτρο-
πία αὐτή. Ὑπὸ τὴν πίεσιν αὐτῶν ἀυξάνει ἡ τέχνη τὰς ἐπενερ-
γείας τῆς μέχρι τοῦ ὑψίστου βαθμοῦ τῆς ἐκστάσεως. Μαζὶ μὲ
τὰς γραμμάς τοῦ ὑψηλοῦ οἰκοδομήματος, ποῦ δι' ἡρέμου διαλύ-
σεως συγχωνεύονται μὲ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ, διαλύεται καὶ ἡ
ψυχὴ εἰς τὸ ἄπειρον.

* * *

Κάθε καμπὴ τὴν ὁποίαν παραπλέομεν, διανοίγει νέους ὀρί-
ζοντας καὶ εἰσάγει εἰς νέα κάθε φορὰν μυστήρια, τὰ ὁποῖα ἐπι-
δροῦν ὡς ἀποκαλύψεις. Τὸ ἴδιον δὲν συμβαίνει καὶ κατὰ τὰς
νοσταλγικὰς μας περιπλανήσεις διὰ μέσου τῆς ψυχῆς τῶν ἀν-
θρώπων, ποῦ ἀγαπῶμεν, ἐκείνων δηλαδή, ὅσοι ἐκπροσωποῦν
μίαν ἀξίαν διὰ τὴν ὕπαρξίν μας; Δάση πυκνά, ἀκίνητα, σκοτει-
νὰ καὶ ἀδιείσδυτα, καλύπτουν τὰς ὄχθας ἢ ἀπλώνονται ἐπάνω
εἰς τοὺς λόφους, ποῦ τὰς πλαισιώνουν. Ἡ ἡσυχία τους ὁμοι-
άζει μὲ μουσικὴν χωρὶς λόγια. Πάλλευκοι ἐκκλησῖαι στὴν κο-
ρυφῇ ὑψώνουν τὴν φύσιν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀπροσίτου. Ἐν-
τὸς αὐτῶν ἐναπέθεσαν οἱ αἰῶνες τὴν ψυχὴν των, τὴν θλίψιν
καὶ τὴν χαράν, τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὴν προσδοκίαν, τὰς ἀπο-
γοητεύσεις καὶ τὰς νοσταλγίας ὀλοκλήρων λαῶν. Εἰς τὴν ἐσω-
τερικότητα αὐτὴν, τῆς ὁποίας χρησιμεύουν ὡς φρουροί, ἔγκει-
ται ἡ ἀξία τῶν ἐρημικῶν αὐτῶν ἐξωκκλησιῶν. Ὅπως στέκονται
ἐκεῖ ψηλά, μὲ τὴν λευκότητά τους ὡς μόνον σύντροφον, φαί-

νονται σάν αίσθητοποίησις ένός ίδανικοῦ ἢ καί σάν χαμόγελο, πού φαιδρύνει τήν ψυχήν. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἐλικοειδεῖς δρομίσκοι ὀδηγοῦν μέχρις αὐτῶν διά μέσου τοῦ δάσους. Μερικοί ἀπ' αὐτοῦς διακόπτονται ἀπό τοῦς σταθμούς, εἰς τοῦς ὁποίους διαιρεῖ τὸ θεῖον πάθος ἡ λατινική ἐκκλησία διά τήν λατρείαν. Ἔτσι ἐμφανίζονται ὡς σύμβολα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἡ ὁποία ἀποκαθαίρεται μόνον ἐφ' ὅσον ὑψώνεται ἀπό πόνου εἰς πόνον. «Ἄλλα μέ τόλμη θεϊκή νά ξεπεράσῃ τόν ἑαυτόν τους προ-σπαθοῦνε». Μὲ τόν πόνον ὡς ὄργανον τῆς νοσταλγίας των.

* *

Ἡ φύσις φαίνεται σάν θεωθεῖσα μέσα εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ δειλίνου. Εἰς τοιαύτας ἀσφαλῶς στιγμὰς συνέλαβεν ὁ Γκαῖτε τὸ φῶς ὡς τήν ξεχωριστὴν ἔκφρασιν τῆς θείας μεγαλειότητος. Ἡ ἐξιδανίκευσις τῶν τοπίων, τὴν ὁποίαν τελεσιουργεῖ τὸ ἐσπερινὸν φῶς, μὲ μεταφέρει ἀσυναισθήτως ἀπὸ τὴν πραγματικότητα εἰς τὸ ὄνειρον. Ἡ φύσις μοῦ φαίνεται ἀπὸ τὴν σκοπιὰν αὐτὴν ὡς ἀπέραντος, ἂν καὶ ἀσυνειδήτως δρῶσα τέχνη, ὡς δύναμις, πού χωρὶς νά γνωρίζῃ τί ἀπεργάζεται, ἐκτυπώνει τὰς μορφὰς, τὰς ὁποίας ἠθέλησεν ὁ Λόγος τοῦ παντός. Ἄλλὰ τοιοῦτοτρόπως ἀφυπνίζεται ἡ διαίσθησις τῆς βαθυτέρας, τῆς ἀληθινῆς οὐσίας τοῦ μεγάλου αὐτοῦ αἰνίγματος. Εἶναι καὶ αὐτὴ θείας καταγωγῆς, ἔμπλεως τοῦ νοήματος τῆς θεότητος. Κατ' ἀκολουθίαν τὰ ὄντα παριστοῦν ιδέας τοῦ θεοῦ, ὅπως τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης ἐκφράζουν τὰ ίδανικά τοῦ καλλιτέχνου. Κατανόησις λοιπὸν τῆς φύσεως ἰσοδυναμεῖ πρὸς διαίσθησιν τῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἐνοικεῖ εἰς τὰ μυστηριώδη τῆς στήθης. Ὑπὸ τὸ φῶς, πού ἐκπέμπει ἡ διαίσθησις αὐτὴ, ἐμφανίζεται κάθε πλάσμα καὶ κάθε μορφή ὡς τόνος, ὡς ἀπόχρωσις μιᾶς ἀπεράντου ἀρμονίας. Διὰ νά γίνουν ὁμῶς ἀκουστοὶ οἱ ἐπὶ μέρους αὐτοὶ τόνοι, ἀνάγκη νά ἀσχοληθῇ πρῶτον κανεὶς μὲ ὀλόκληρον τὴν ἀρμονίαν. Αὐτὸ συμβουλεύει ὁ Γκαῖτε εἰς τὸν φίλον του Κνέβελ. Πρέπει νά ἀντικρύσωμεν προηγουμένως «τὸ αἰώνιον Ἕνα, ὅπου μέ χίλιους τρόπους ξεπροβάλλει, μορφὰς χαράζοντας, μεταμορφώνοντας». Τότε ἀποκαλύπτονται εἰς τὸν ἄνθρωπον αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως ὡς Σουλφίδες, πού ὀδηγοῦν εἰς καθαρμὸν τὴν ψυχὴν, ὅπως τὸν Φάουσι. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν εἶδε τὴν φύσιν καὶ ὁ Ρίλκε. Διὰ τοῦτο «δὲν ὑπάρχει ὄν, πού

μέσα του να μη βρίσκω τόν έαυτό μου. Δέν τραγουδά ή φωνή μου μόνον' τά δντα τραγουδοῦν».

* * *

Αί σκιαί τών βουνών, που στεφανώνουν τās όχθας της Βαχάου, άπλώνονται άπάνω στα θολά νερά. Τά πουλιά άναπέμπουν τās τελευταίας των ώδάς. 'Ακίνητα τά δένδρα περιμένουν τό σκοτεινόν κάλυμμα, με τό όποϊον σκεπάζει τήν κτίσιν ή μήτηρ νύξ. Τά φυτά τών όχθών άναδίδουν έντονώτερον τό άρωμά τους. Χρυσοπόρφυρα νεφρύδια έποπτεύουν με χαμόγελο τόν καταποντισμόν του φωτός. Πολύφθογγος προσευχή της φύσεως πρός 'Εκείνον, τόν 'Όποϊον μόνον να διαισθανθώμεν ήμποροῦμεν. 'Αλλ' ή διαίσθησις αύτή έμβάλλει εις τήν ψυχήν τήν όρμήν, που μάς κινεί πρός αίωνιότητας.

ΕΡΕΪΠΙΑ ΚΑΙ ΟΠΤΑΣΙΑΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Τὰ ὄντα, ὅλα τὰ ὄντα, εἶναι ἀνεξάρτητοι καταστάντες φορεῖς τῆς ζωῆς, ποῦ ρέει ἀπὸ ἀπροσπελάστους εἰς τὴν νόησιν πηγᾶς. Διαφυλάττουν διαρκῶς ζωντανὸν ὅ,τι κοιμᾶται συνήθως μέσα εἰς τὸ ἰδικόν μας στήθος. Ὅσάκις ἤμποροῦμεν, κατὰ τὴν διάρκειαν ξεχωριστῶν στιγμῶν, νὰ βυθίσωμεν τὸ βλέμμα μας μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ των μάτια, ποῦ μᾶς ἀτενίζουν ἀκίνητα, γινόμεθα κοινωνοὶ τοῦ μυστηρίου τῆς κτίσεως. Διότι χρειάζεται ἡ ψυχὴ ὄλων τῶν ὄντων διὰ νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ σύλληψις τοῦ ἀπροσίτου αὐτοῦ μυστηρίου, ὅπως χρειάζεται ἡ γλῶσσα ὄλων τῶν κτισμάτων διὰ τὸ ψέλλισμά του. Ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῆς πνοῆς του μεταφερόμεθα εἰς τὸν κόσμον τῆς ἐσωτερικότητος, ὅπου ἡ πραγματικότης ὑψώνεται εἰς ὄνειρον, ποῦ λούεται εἰς τὸ φῶς τῆς νοσταλγίας. Τοιουτοτρόπως ἀνερχόμεθα ἀπὸ τὸν βέβηλον κόσμον τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀγιότητα τῆς ὀνειροπολήσεως. Ὅπως μεθίσταται ὁ «Ψαρᾶς» τοῦ Γκαῖτε ἀπὸ τὸν πτωχὸν κόσμον τοῦ ἀλιέως εἰς τὰ παλάτια τῆς «Κυρᾶς τῆς θάλασσης». Ἡ ὅπως πετᾷ ὁ ναυτίλος τοῦ Ρήνου εἰς τὴν κορυφὴν, ὅπου λαμποκοποῦν τὰ χρυσᾶ μαλλιά τῆς Λορελάϊ. Ἐκεῖ ἀκούομεν τὴν ἐξωτικὴν μελωδίαν ἀνειπῶτων τραγουδιῶν.

* * *

Αἰσθητοὶ τόνοι μιᾶς τέτοιας μελωδίας, μέσα εἰς τὴν ἐσω-

τερικότητα αυτήν, που ανάλαμβάνει εις τὸν κόσμον της τὸ σύμπαν, εἶναι τὰ κάστρα καὶ οἱ πύργοι καὶ αἱ μοναὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουνάβεως, σταθμοὶ καὶ φρουροὶ τοῦ ἀγίου ρωμαϊκοῦ κράτους τῆς γερμανικῆς ἐθνικότητος. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν συνδέονται πρὸς σημαντικὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας. Ἄλλα ὑψώνονται ἀπὸ τὸν θρῦλον εἰς ὀμιχλώδη ὕψη. Ἄλλα τέλος ὑμνήθησαν ἀπὸ γνωστούς καὶ ἀγνωστούς ποιητὰς κατὰ ποικίλους τρόπους. Τὸ Βίζεγραδ ζωντανεύει τὴν τραγωδίαν τῆς κομήσεως Κλάρας φὸν Τσάχ, γνωστὴν ἀπὸ ἐπύλλια καὶ δράματα τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἄπὸ τὰ ὕψη τοῦ Γράν προβάλλει μέσα εἰς τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἡ μορφή τοῦ Ἄττιλα καὶ ὀλίγον παρὰ πέρα ἡ φυσιογνωμία Στεφάνου τοῦ πρώτου, τοῦ δημιουργοῦ τῆς χριστιανικῆς Οὐγγαρίας. Γύρω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Γράϊφενστάϊν περιιπτάται τὸ φάσμα τῆς μυστηριώδους «λευκῆς γυναικός», τῆς ὁποίας ὁ θρῦλος ἐμψυχώνει τὸν κρημνισμένον πύργον. Κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Βαχάου προσμειδιοῦν μέσα ἀπὸ κάτασπρα σύννεφα αἱ γραμμαὶ τῆς μονῆς τῆς Γκαίτσβαϊγ, τῆς ὁποίας ἡ ἴδρυσις συνδέεται πρὸς τοὺς μεταξὺ ἐκκλησίας καὶ κράτους πολυθρῦλῆτους ἀγῶνας τῶν μέσων αἰώνων. Τὴν ἱστορικὴν μονὴν ὠνειρεύθη νὰ μετασχηματίσῃ εἰς πραγματικὸν πύργον τοῦ Γράλ ὁ Χίλντεμπραντ, ὁ δαιμόνιος ἀρχιτέκτων τοῦ μπαρόκκου. Ὡς εἶναι σήμερον, σύμπλεγμα πολιῶν λειψάνων τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων καὶ μαρτύρων τῆς λαμπρότητος τοῦ μπαρόκκου, ἐμφανίζεται ὡς σύμβολον τῆς αἰωνίας ἀντιθέσεως μεταξὺ καταφάσεως τῆς ζωῆς καὶ ἀρνήσεως τοῦ κόσμου τούτου. Μετὰ τὰ ἄγρια ἐρείπια τοῦ Ἀγγστάϊν, ἀμυδρὰ μέσα εἰς τὸν θρῦλον ποὺ τὰ περιβάλλει, γνωστὰ ἀπὸ τὴν ποιητικὴν ὁδὴν τοῦ Σέφφελ, ἀντικρύζομεν τὸ Μέλκ, γνώριμον ἀπὸ τὸ ἄσμα τῶν Νιβελούγγων, καλλιτεχνικὸν κορύφωμα τοῦ γερμανικοῦ μπαρόκκου. Εἰς νέον θρῦλον μᾶς μεταθέτει τὸ Παίχλαρμ. Ἐδῶ ἐφιλοξένησε τὴν Κρειμχίλδην ὁ Ρύντιγερ, ὅπως βραδύτερον τοὺς Νιβελούγγους, μεταβαίνοντας πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἄττιλα. Εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ἐπλέχθη τὸ εἰδύλλιον τῆς Ντίκελιντ, τῆς κόρης τοῦ εὐγενοῦς καὶ πιστοῦ κόμητος, καὶ τοῦ βασιλέως Γκίζελχερ, ὅστις εὔρεν ὀλίγον ἀργότερα οἰκτρὸν θάνατον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῶν Οὔνων μετὰ τοῦ Χάγκεν, τοῦ Γκοῦντερ καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν τῆς ἀμειλίκτου Κρειμχίλδης.

Ὁ ἥρεμος ρωμαντισμὸς τοῦ "Ἀνω Δουνάβεως αὐξάνει τὴν γοητείαν τῶν κρημνισμένων μαρτύρων τοῦ μακρυνοῦ παρελθόντος. Καί εἶναι πολλοὶ οἱ μάρτυρες αὐτοὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ ποταμοῦ. Ἀντιπαρέρχονται σὰν φαντάσματα, ποὺ ἀναδύονται ἀπὸ τοὺς τάφους τοῦ χρόνου. Ὡς σύμβολον τῆς μέχρι θανάτου ἀγάπης, οἱ δεσμοὶ τῆς ὁποίας ἦνωναν τὴν κόμησαν φόν Σάουμπεργκ καὶ τὸν Ράϊνπρεχτ φόν Βαλλζέε, ὀρθοῦνται τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου τοῦ Ζώϊζενστάϊν. Κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου τοῦ Φράϋενστάϊν περιπλανῶνται παρὰ πέρα κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης ὁ πρίγκηψ τοῦ Δουνάβεως καὶ ὁ πτωχὸς ἀλιεύς, τοῦ ὁποίου τὴν κόρην ἀφήρπασε, ἀναδυόμενοι κατὰ τὰς σεληνοφωτίστους νύκτας ἀπὸ τὸν βυθὸν τοῦ ποταμοῦ. Πλειὰς θρύλων ἐπικάθεται ἐπὶ τῶν κρημνισμένων τοίχων τοῦ πύργου τοῦ Βέρφενστάϊν. Ἀνάλογοι πρὸς τὴν μακρὰν ἱστορίαν τοῦ ἀγερώχου κρημνοῦ. Εἶδε θυσίας προσφερομένας εἰς τοὺς ὤμους θεοῦ προϊστορικῶν φυλῶν. Ἠνέχθη τοὺς Ρωμαίους ἐπὶ τῶν νώτων του. Ἐγνώρισε τοὺς Οὔνους, οἱ ὁποῖοι ἔκτισαν ἐπ' αὐτοῦ ὑψηλὸν ὄχυρόν. Ἐφιλοξένησε τὴν Οὔτε, μυστηριώδη ὕπαρξιν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἀτίλα, διατρίβουσαν ἐκεῖ κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Νιβελούγγων. Τέλος παρίσταται μάρτυς τῆς ἀπαγωγῆς τῆς Χέλγε ὑπὸ τοῦ Ρύντιγερ, ἐνεργοῦντος κατὰ διαταγὴν τοῦ θρυλικοῦ βασιλέως τῶν Οὔνων. Ἄλλος πύργος, ὁ τοῦ Ἐννσμπουργ, ἐχρησίμευσεν ὡς θέατρον αἱματηρῶν ἀγώνων μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων Πασσάου καὶ Σάλτσμπουργ, ἐριζόντων περὶ τῆς ἡγεμονίας. Πάλιν ἄλλος πύργος ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὴν ἐπανάστασιν τῶν χωρικῶν κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα. Ἀνακύπτων ἀπὸ τὰς στεφάνας τῶν δένδρων ἐποπτεύει τὴν κοιλάδα ἀπὸ ἀπότομα ὕψη ὁ πύργος Μάρσμπαχ, ἕδρα τῶν ληστρικῶν ἵπποτῶν τῶν Ὀμπερχάϊνερ. Ὁ τρόπος τοῦ ἀφανισμοῦ τοῦ περιφήμου γένους πιστοποιεῖ τὴν ὕπαρξιν ἐκδικητρίας μοίρας, ἀνεξαρτήτου τῶν ἀνθρωπίνων βουλῶν. Ἡ θέσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἴσταται ὁ κρημνισμένος πύργος τοῦ Ἀϊχενμπαχ, παρέχει πλουσίαν τροφήν εἰς τὴν φαντασίαν. Δὲν εἶναι διὰ τοῦτο παράδοξον ὅτι πρὸς τὰ ἐρείπια αὐτὰ συνδέονται σκοτεινοὶ θρύλοι καὶ ἐξωτικὰ φαντάσματα. Ὅχι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, ἐπὶ τῆς βραχῶδους νησίδος Γιόχενστάϊν, ζῆ ἡ Κυρά

Ἴζα, τὸ στοιχεῖο τοῦ Δουνάβεως. Ὀλίγον περαιτέρω κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ὁ πύργος Φίχτενστάϊν, ἀντικείμενον πεισμῶνων ἐρίδων μεταξὺ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Πασσάου Γκέμπχαρδ καὶ τοῦ κόμητος φὸν Βάσσερμπουργκ, σταυροφόρου τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὄχθης καὶ μικρὸν πρὸ τοῦ Πασσάου διακρίνονται τὰ ἐρείπια τοῦ Κρέμπενστάϊν. Κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὑπῆρξεν ὀρμητήριον τῶν ληστροικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ἱπποτῶν τοῦ ἐπισκόπου. Εἰς μεγαλοπρεπεῖς ρυθμοὺς ὑμνήθη ἀπὸ τὸν γνωστὸν Γερμανὸν ποιητὴν φὸν Πλάτεν, σύγχρονον τοῦ Γκαϊτε καὶ τῶν ρωμαντικῶν.

* * *

Τὰ ἐρείπια αὐτά, τῶν ὁποίων οἱ θρύλοι μεταφέρουν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ἐκτὸς χώρου καὶ χρόνου κόσμον τοῦ παραμυθιοῦ, ἐμβάλλουν συγχρόνως ἀόριστον μελαγχολίαν εἰς αὐτήν. Διότι διὰ τῶν ἐρειπίων αἰσθητοποιεῖται ὁ τραγικὸς κληρὸς τῆς ζωῆς, ἡ παροδικότης. Κτίσματα ἐκπηγάσαντα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην βούλησιν παύουν κάποτε νὰ ὑπακούουν εἰς αὐτήν καὶ ἀναλαμβάνονται ἀπὸ τὴν φύσιν εἰς τὸ βασιλείον τῆς, ὅπου μόνος ἄρχων εἶναι ὁ τυφλὸς νόμος. Πάσχομεν μαζὶ μὲ τοὺς τοίχους, ποὺ ἠρειπώθησαν ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ τὴν λύσσαν τῶν στοιχείων. Καὶ ὅμως δημιουργεῖται ἐξ ἄλλου κάποια ἡρωϊκὴ διάθεσις ἐντὸς τοῦ στήθους μας. Διότι τὰ κρημνισμένα αὐτά δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου ἀνθίστανται εἰς τὸν πλήρη καταποντισμόν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν ταιριάζουν τὰ ἐρείπια μέσα εἰς τὴν γαλήνην τῆς κοιλάδος, ἀλλ' ἐπάνω εἰς ἀγρίους βράχους καὶ δυσπροσίτους λόφους, μέσα εἰς τὴν ὀμίχλην καὶ τὰ σύννεφα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω καθαγιαζοῦν τὰ τοπία διὰ τοῦ τόνου τῆς τραγικότητος, τὸν ὁποῖον ἀγνοεῖ ἡ παρθένος εἰσέτι φύσις. Ὁ τόνος αὐτὸς εἶναι τόσο ἰσχυρότερος ὅσον περισσότερο ἐρειπωμένον τὸ κατασκεύασμα τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν, ὅσον περισσότερο ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴν του μορφήν. Ὅρθιος ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς πρῶρας ἀφίνομαι εἰς ὄνειροπόλησιν. Ὁ χώρος χρησιμεύει ὡς ἀφετηρία μόνον πρὸς περιπλάνησιν ἀνὰ τὴν ἀπεριόριστον περιοχὴν τοῦ χρόνου. Κατέρχομαι ἀπὸ ἐποχῆς εἰς ἐποχὴν, ἕως ὅτου σταματῶ εἰς τοὺς αἰῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐξεπήδησαν ἀπὸ τὸ μηδὲν τὰ κάστρα αὐτά καὶ οἱ

πύργοι. Κατά τούς αυτούς χρόνους ανέτειλε μεταξύ τών ανθρώπων ή ψυχική αγάπη τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία καθίσταται τώρα κάτι τὸ ἐντελῶς νέον, δηλαδή ἄνθρωπος, καὶ ἔτι πλέον, θεά. Αἱ γυναῖκες ἀντικαθιστοῦν νῦν τὰς Βαλκύνρας εἰς τὴν περιπετειώδη ζωὴν τών ἱπποτῶν. Ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἀγνότης ἐστόλιζε τὴν τέχνην καὶ τὴν δόξαν μὲ τὸ κυανοῦν ἄνθος ἐνὸς δημιουργικοῦ ρωμαντισμοῦ. Δι' αὐτὸν ὑψίστη εὐτυχία ἐθεωρεῖτο ἡ κτήσις μιᾶς ὠραίας ψυχῆς καὶ ἡ προσπάθεια ὅπως τηρηθῆ καθαρά καὶ ἀγνή. Ἐκφρασις καὶ αὐτὸ τοῦ πόθου πρὸς τὴν μεταφυσικὴν ἀξίαν, ὅπως ἡ σχολαστικὴ φιλοσοφία καὶ ὁ γοτθικὸς ρυθμὸς. Ἐν τῷ ὄνοματι τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐτολμῶντο τὰ παραβολώτερα ὄνειρα. Καὶ ἡ ἐξιδανίκευσις αὐτῆ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μυστικιστικὴν ἐπαφὴν πρὸς τὸ νόημα τοῦ παντός, τὸ ὁποῖον προσελάμβανε μορφήν. Διότι φαίνεται ὅτι μόνον διὰ συγκεκριμένων ὄντων εἶναι δυνατὴ ἡ προσέγγισις τοῦ ἀπροσίτου. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς αγάπης δημιουργεῖ διὰ τούς ἱππότες τοῦ βασιλέως Ἀρθούρου κοινὸν γνῶρισμα πρὸς τούς ἱππότες τοῦ Γράλ, τὸν περιορισμὸν, τὴν παραίτησιν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς. Ὁ Δάντης καὶ ἔπειτα ὁ Γκαῖτε ἔγιναν οἱ ραψῶδοι τῆς ἐξιδανικεύσεως ἐκείνης. Ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ψάλλει τὴν ψυχικὴν αγάπην ὀλόκληρον πλῆθος τροβαδούρων. Τὴν οὐσίαν τῆς ἐκφράζει σύντομα καὶ εὐστόχως τὸ τετράστιχον τοῦ Ντάντε ντὲ Πράντσας : «Λίγο νοιώθει ἀπὸ ἀγάπη ὁποῖος τὴ δέσποινά του ποθεῖ. Γιατὶ ὅπου ἡ κτήσις ἀποτελεῖ τὴν ἀμοιβή, ἐκεῖ δὲν ἔχει καμμιά ἀξία ἢ ἀγάπη».

* * *

Τὰ κωδωνοστάσια τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Φλωριανοῦ, ποὺ ἀγγέλλουν τὴν προσέγγισιν εἰς τὸ Λίντς, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἄνω Αὐστρίας, μὲ ἀνασύρουν ἀπὸ τὰ βάθη τών αἰώνων. Εἰς τὴν μονὴν αὐτὴν ἔζησεν ὁ Μπροῦκνερ, ὁ «μουσουργὸς τοῦ Θεοῦ», ὁ ἀπαράμιλλος κύριος τών αὐλῶν καὶ τών βαθυφώνων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου. Ἡ ἐρημία ὑπῆρξεν ὁ σιωπηλὸς σύντροφος τῆς ψυχῆς του, ἡ ὁποία ἐστέκετο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅπως ἴσταται ἓνα κερὶ πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου. Εἰς Αὐτὸν ἀφίερωσε τὰς συμφωνίας του, τὰς ὁποίας ἠγνόησαν πεισμόνως οἱ σύγχρονοί του, εἰς τὸν φίλον καὶ σύντροφον τῆς μοναξιάς του. Ἐκεῖνος ἦτο πρέπον νὰ δεχθῆ ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦσαν εἰς

θέσιν νὰ ἐννοήσουν. Μελιχρὰ φῶτα αἰθριάζουν τὸν ἐπιβλητικὸν ὄγκον τῆς ἱστορικῆς μονῆς. Πρέπει νὰ ἔχη αἰσθανθῆ βαθεῖα ὁ ἄνθρωπος τὸν σεβασμὸν, περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλεῖ ὁ Γκαῖτε, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἐννοήσῃ τὸ ἐσπέρας ἑνὸς μοναστηριοῦ. Ἄνάγκη νὰ ἀποκτήσῃ πρῶτον τὴν δύναμιν νὰ σιωπᾷ καὶ νὰ ἀκροᾶται. Τότε ἐξηγεῖ διατὶ εἰς κάθε κελλί μοναχοῦ πρέπει νὰ καίῃ τὸ μικρὸν φῶς ἀπὸ τὸ δειλινὸν ἕως τὴν αὐγὴν. Εἶναι ὁ πυρὴν τοῦ φωτός, μετὰ τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ σκότους. Ἄπὸ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο φῶς γεννῶνται βαθμηδὸν, τὸ ἕν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ φῶτα τῆς ἀγρυπνίας. Τοιοῦτοτρόπως ἀναπτύσσεται ἐξ αὐτοῦ ὁ πλοῦτος τοῦ φωτός, ποὺ κατακλύζει τὸν ἱερὸν χώρον. Κορυφῶνται μετὰ τὸ κορύφωμα τῆς νυκτερινῆς λατρείας καὶ συγχωνεύεται τέλος μετὰ τὰς ἀργυρᾶς λάμπεις τῆς ὑποφωσκούσης ἡμέρας. Πρὸς τὸ φῶς αὐτὸ συναγωνίζεται εἰς μελιχρίαν λαμπρότητα τὸ φέγγος, ποὺ ἀπαστράπτει ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῶν ἀδελφῶν. Τὸ φέγγος ἑνὸς δραματισμοῦ. Ἡ τὸ φέγγος, ποὺ προαγγέλλει τὴν γέννησιν τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὴν νύκτα ;

* * *

Ἡ Ὀμίχλη καλύπτει τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ποὺ πλαισιῶνουν τὸν στενούμενον ροῦν τοῦ ποταμοῦ μεταξὺ Λίντς καὶ Πάσσάου. Οὕτω ἐξαλείφονται τὰ ὄρια καὶ διαλύονται αἱ σταθεραὶ μορφαὶ τοῦ κόσμου, ποὺ μᾶς περιβάλλει. Αἱ γραμμαὶ τοῦ ὀρίζοντος χάνονται καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπλώνεται τὸ αἶσθημα τοῦ ἀπεράντου χώρου, ἢ ἐντύπωσις τοῦ ἀπείρου. Τὰ ἀντικείμενα ἀποβαίνουν ἀσταθῆ καὶ ἀόριστα, μεταβάλλονται εἰς φανταστικὰς ὀντότητας. Ὁ χώρος χάνει τὰς στατικὰς του διαστάσεις. Γίνεται ρευστός, δυναμικός. Ἐντὸς αὐτοῦ κινουῦνται τὰ ὄντα ἀκαθόριστα, τὰ δένδρα αἰωροῦνται ὡς σκιαὶ εἰς τὸ κενόν. Ὁ κόσμος πληροῦται ἀπὸ μυστήριον. Μεταβάλλεται εἰς εἰκόνα τοῦ Ρέμπραντ, ἐκτελεσθεῖσαν εἰς τὸ κολλοσσιαῖον. Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀριστοτέχνης τοῦ διαλελυμένου χώρου, ποὺ γεννᾷ τὸ συναισθημα τοῦ μυστηριώδους καὶ τοῦ ἐξωτικοῦ. Μέσα εἰς ἕνα τέτοιον χώρον εἶδε, φαίνεται, ὁ Χάγεν, ὁ ὑπερδύναμος ἥρωας τοῦ ἔπους τῶν Νιβελούγγων, νὰ ἀναδύωνται ἀπὸ τὸν ποταμὸν τὰς Βαλκύρας καὶ τὰς κυκνομόρφους παρθένους. Τὰ δεσμὰ τοῦ χώρου χαλαροῦνται καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξορμᾷ ὀπίσω εἰς τὸν χρόνον, εἰς τὸ κράτος τῆς ἐλευθέρως κυριαρχίας τῆς φαντασίας.

Μέσα εἰς τὴν ὀμιχλώδη αὐτὴν ἀοριστίαν τῆς φύσεως ὁ πύργος Ἄϊχεμπαχ, ποὺ ἐπιστέφει τὴν ἀπόκρημνον χερσόνησον τοῦ Σλαϊγεν, μεταμορφώνεται εἰς παραίσθησιν. Αἱ ὀρθριναὶ ἀκτῖνες, ποὺ θωπεύουν τὴν κατήφειαν τῶν ἐρειπίων του, φαίνονται σὰν ὑπερκόσμιον φῶς, σὰν ἄγγελον ἀπὸ ἄλλας σφαίρας. Καὶ ἐνώπιόν μου, ἐκεῖ ὑπεράνω τῆς ὀμίχλης, ποὺ περιζώνει τὴν κωνοειδῆ χερσόνησον, ἴσταται τὸ παλάτι τοῦ Μονσαλβά, μὲ ὄλην τὴν μουσικὴν αἴγλην τοῦ ἱεροῦ τοῦ Γράλ. Καὶ μαζί μὲ αὐτὸ ὄλη ἡ ἀντίθεσις τῶν χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐκυριάρχησεν ἐπάνω εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν κόσμον ὁ θρύλος του. Τὸ Γράλ εἶναι τὸ ὄνειρον τῆς εἰς μίαν ἐνιαίαν ἀρμονίαν συνθέσεως τῶν δύο θεμελιωδῶν ἀνθρωπίνων τύπων, τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ πολεμιστοῦ, τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ βασιλέως, τοῦ σοφοῦ καὶ τοῦ ἥρωος, τοῦ θεωρητικοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς πράξεως. Ἄλλὰ μόνον τὸ ὄνειρον. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητα ἴστανται καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ μεσαίωνος ἀντιμέτωποι πρὸς ἀλλήλους οἱ ποθοῦντες καὶ οἱ ἀσκηταί, οἱ μέχρι θανάτου πονοῦντες ἀπὸ τὸν ἡμερον τῆς ἀγάπης καὶ οἱ μέχρι λυτρώσεως συμπονοῦντες, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἐνθάδε καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἐπέκεινα, οἱ κοσμικοὶ καὶ οἱ πνευματικοὶ ἱππῶται. Τὸ κοινὸν ἰδανικὸν τοῦ λυτρωμοῦ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους συνέδεεν τὴν μίαν πρὸς τὴν ἄλλην τὰς δύο ἀντιθέσεις. Ἡ ὁδὸς μόνον, ποὺ ἤγεν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἰστάτου ἰδανικοῦ, ἦτο διάφορος. Οἱ ἱππῶται τοῦ βασιλέως Ἀρθούρου ἐλησμόνουν τὴν ζωὴν μέσα εἰς τὴν μέθην τολμηρῶν κατορθωμάτων. Οἱ ἱππῶται τοῦ Γράλ ὑψοῦντο εἰς τὴν γνῶσιν τῆς μυστικῆς ἀληθείας, ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὸν λυτρωμόν, διὰ μέσου ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους οὐδεὶς ἔβλεπε, καὶ μὲ νίκας, τὰς ὁποίας κανένας δὲν ὕμνησεν. Ἡ συγκέντρωσις, τέρμα τῆς ὁποίας εἶναι ὁ περιορισμὸς καὶ ἡ ἀσκησις, καὶ ἡ διαίσθησις τοῦ ἀοράτου ὀπισθεν τῶν ὀρατῶν, ἦσαν ἡ πανοπλία των. Εἰς αὐτοὺς ἀρμόζει ὁ στίχος τοῦ Ρίλκε : «Ὁ Θεὸς ὀμιλεῖ στὸν καθένα προτοῦ τὸν πλάσῃ. Ἐπειτα βγαίνει μαζί του σιωπῶντας ἀπὸ τῆς νύκτα. Καὶ τὰ λόγια, ποὺ λέγει στὸν καθένα πρὶν ἀρχίσῃ, αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι τὰ ἀκόλουθα : Ξαπολυμένος μακρὰ ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις σου φθάσε εἰς τὸ ἄκρον τῆς νοσταλγίας σου. Δός μου ἔνδυμα».

* *

Ἐνδυμα εἰς τὸ θεῖον παρέχει μόνον ὁποῖος νικᾷ τὸν ἑαυ-

τόν του. Κανένας άλλος εκτός από αυτόν δεν εύρισκε το Γράλ. Διότι υπερνίκησις τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι ὁ μόνος δρόμος, ποῦ οδηγεῖ εἰς τὸν ἑαυτόν μας, εἰς τὸ μεταφυσικόν μας Ἐγώ. Ἐκεῖ ἀνακαλύπτομεν τὸ αἰώνιον, τὰς οὐσιώδεις ἀξίας τῆς ὑπάρξεως, αἱ ὁποῖαι σελαγίζουσι εἰς τὸ πνευματικόν μας στερέωμα. Ὁ ἐρειπωμένος πύργος ἐμφανίζει διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν ἐρημικὴν τοῦ μεγαλοπρέπειαν, ἐνῶ τὸ πλοῖον κάμπτει τὴν μικρὰν χερσόνησον, ποῦ κρημνίζεται κατακόρυφα εἰς τὰ νερά. Καὶ ἡ μελωδία τοῦ περιπλανωμένου Πάρσιφαλ ἀντηχεῖ μυστικὰ ἀπὸ μύχια βάθη: «Ποῦ θὰ σὲ εὔρω, ὦ ἅγιον Γράλ! Γεμάτη ἀπὸ νοσταλγία σὲ ζητεῖ παντοῦ ἡ καρδιά μου».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΝΕΟΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ